

# A KÖZVETÍTÉS LEHETŐSÉGEI A KÖZIGAZGATÁSI PERRENDTARTÁS HATÁLYA ALATT

DR. BOKROS ANDREA\*

## 1. Bevezető gondolatok

Dolgozatomban a 2018. január 1. napjától bevezetésre kerülő közigazgatási perrendtartás hatálya alá tartozó eljárásokban vizsgálom a közvetítés lehetőségeit. E téma azért különösen izgalmas és időszerű, mert a közvetítői tevékenységről szóló törvény a Kp. hatályba lépését megelőzően kifejezetten kizárta a közvetítést a közigazgatási perekben, mely szabályozás teljes mértékben összhangban állt az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelve 1. cikk (2) bekezdésében foglaltakkal. A MIR hatályára vonatkozó rendelkezés szerint ugyanis az irányelv nem terjed ki a közigazgatási ügyekre.

Arra kerestem a választ, hogy e szemléletváltás – amely a közigazgatási ügyekben is lehetőséget teremt a közvetítés igénybevételére – eredményeként kialakult jogintézménnyel biztosítható-e az igazságszolgáltatáshoz történő hatékonyabb hozzáférés. Mindehhez először a közvetítés fogalmát, lényegét, valamint az eljárás jellemző sajátosságait ismertetem, majd a közigazgatási perrendtartás hatálya alá tartozó jogviták közül azokat választottam ki és mutattam be, melyekben – álláspontom szerint – a leginkább eredményes lehet a közvetítés. Az egyes jogviták feltárt jellemzői alapján végül egy SWOT-elemzéssel összegzem a közigazgatási perrendtartás hatálya alatti közvetítésre vonatkozó megállapításaimat, mely alapján a kialakítandó stratégiai változtatások elképzelhető lehetőségeire igyekszem ráirányítani a figyelmet.

## 2. A közvetítés fogalma és sajátosságai

A mediációs irányelv által adott definíció szerint a közvetítés olyan strukturált eljárás – függetlenül megnevezésétől, vagy az arra való hivatkozástól –, amelyben egy jogvitában részt vevő két vagy több fél önkéntes alapon, közvetítő segítségével maga kísérli meg vitájának megállapodással történő rendezését. Ezt az eljárást a felek kezdeményezhetik, vagy bíróság javasolhatja, illetve rendelheti el, vagy egy tagállam joga írhatja elő. A közvetítés magában foglalja továbbá a kérdéses jogvitára vonatkozó bármely bírósági eljárásért nem felelős bíró által végzett közvetítést. Nem foglalja magában a jogvitára vonatkozó bírósági eljárás folyamán a megkeresett bíróság vagy bíró részéről a kérdéses jogvita rendezésére tett kísérleteket.

A MIR által adott – kissé „száraz” – jogi definíciónál jóval rövidebben (ezzel együtt ugyanakkor szemléletesen is) mutat rá a szakirodalom a mediáció lényegére, amikor azt a „kreatív egyezségteremtés művészete”-ként nevesíti. Az alternatív vitarendezési eljárások egyik alapvető sajátossága ugyanis, hogy rugalmasan, a felek elképzelései szerint bővíthető a vitába bevonható javak köre, ezáltal pedig elérhetővé válik a felek számára a konfliktus megoldásának kulcsa.

---

\* bíró (Miskolci Törvényszék, Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság)

A tanulmány a Jegyző és Közigazgatás c. folyóirat 2018/1. számában jelent meg (8-14. o.).

A közvetítés során tehát egy független, kívülálló személy – a mediátor vagy közvetítő – által irányított párbeszéd zajlik a vitában érintett felek között. A mediátor feladata a kommunikációs folyamat irányítása, és a felek közötti bizalmas légkör megteremtése, mivel ez alapozhatja meg, hogy a felek képessé váljanak problémájuk hatékony megoldásra. A kialakult párbeszéd egy eszköz, melynek segítségével a felek felismerhetik és a másik fél számára is érthetővé tehetik szükségleteiket, érdekeiket és a konfliktushoz való viszonyukat. A kommunikáció egy folyamat, melynek eredményeként létrejöhét a konfliktus olyan megoldása, mely valamennyi érintett számára a lehető legjobb (win-win eredmény). A mediáció tehát a felek aktivitását igényli, a feleknek maguknak kell megtalálniuk a megoldást a jogvitájukra, mert ezt a feladatot nem veszi át tőlük a közvetítő. Azáltal, hogy a felek a konfliktust végig a kezükben tartják, irányítják, a létrejött megállapodást a sajátjuknak érzik, mely hozzájárul a megállapodás önkéntes betartásához. A közvetítói eljárásban született megállapodás ugyanis állami kényszer útján nem érvényesíthető, a felek önkéntes jogkövetésén alapul, az ismertetett eljárási rendre is tekintettel. Fontos, hogy a közösen levont tanulságok révén a megállapodás a jövőre orientál. A mediáció sikeressége sokszor a felek egymáshoz való viszonyától is függ, mert ha a feleknek fontos, hogy együttesen oldják meg a konfliktushelyzetet, ha bizalmuk van egymás iránt vagy épp a bizalmat szeretnék visszaszerezni, vagy a későbbiekben is szükség van az együttműködésükre, akkor ez a mediáció sikerességét mozdíthatja elő.

A bírósági közvetítés annyiban speciális az előzőekben ismertetett közvetítói eljáráshoz képest, hogy az kizárólag akkor vehető igénybe, ha a felek között polgári per (vagy nemperes eljárás) indult. A közvetítói eljárás a per folyamán bármikor kezdeményezhető, akár a jogorvoslati eljárásban is. A bírósági közvetítés lényegében olyan konfliktuskezelő módszer, mely a bírósági eljárás befejezését hivatott elősegíteni. Bírósági közvetítói tevékenységet kizárólag a közvetítói szakmai képesítéssel rendelkező – az Országos Bírósági Hivatal Elnöke által kijelölt – bírósági titkár, bíró és rendelkezési állományba helyezett bíró végezhet. Ha a felek meg tudnak egyezni a közvetítói eljárás során, a megállapodásuknak azt a részét, amelyben jogvitájukkal a bírósághoz fordultak, a perbíróság közös kérelmükre jóváhagyja, ha az megfelel a jogszabályokban foglaltaknak. Az egyezséget jóváhagyó végzés ítélet hatályú, ami azt jelenti, hogy az állami kényszer útján érvényesíthető. E körben kiemelendő, igazi innovációnak tekinthető, hogy a hatályba lépő Kp. lehetővé teszi azt is, hogy a bíróság a felek közötti egyezségnek a peres eljáráson túlterjeszkedő - a kereseti kérelem és ellenkérelem kereteit meghaladó - elemeit is jóváhagyja ítélet hatályú végzésével.

A közvetítésnek a peres eljárással szembeni előnyeit az alábbi ismérvekkel szokták jellemezni: a közvetítés menetét a felek irányítják, így az rugalmasabb, gyorsabb, ugyanakkor olcsóbb. A vita bármilyen, az ügy résztvevői számára közösen elfogadható megoldással lezárható, tehát az eljárás a „győztes-győztes” megoldásra törekszik, ahol nincsen peresztes fél. A közvetítőt a felek maguk választhatják ki, így az eljárás is nagy valószínűséggel közvetlenebb és oldottabb légkörben zajlik. Az eljárás bizalmas jellegű, az ülések nem nyilvánosak, sőt a mediátort szigorú titoktartási kötelezettség terheli.

Fontos, hogy abból sem származik hátránya a feleknek, ha nem sikerül megállapodniuk a közvetítói eljárás keretében, mert ebben az esetben a bíróság a peres eljárást lefolytatja és a bizonyítási eljárást követően dönt a jogvitáról.

A közvetítés hátrányai is meghatározhatók a bírósági eljárással szemben, amellyel a szakirodalom is foglalkozik. Az eljárás önkéntes jellege már az eljárás kezdetén

problémát jelenthet, hiszen nem is indulhat meg az eljárás abban az esetben, amikor valamelyik fél elzárkózik a jogvita alternatív rendezésétől. Mégis talán a leginkább hangoztatott hátrányként az emelhető ki, hogy a közvetítői eljárásban nem garantált a jogvita befejezése, lezárása. Ugyanis ha nem tudnak a felek egymással megállapodni, akkor a közvetítő nem hozhat döntést az ügyükben, így a felek kénytelenek mégis bírósághoz fordulni döntésért, és a közvetítői eljárással eltöltött időt feleslegesnek érezhetik.

### 3. *A közigazgatási perrendtartás hatálya*

A közigazgatási perrendtartás hatálya alá tartozó ügyek áttekintése azért szükséges, mert ennek ismeretében lehet megtalálni és elhatárolni azokat az eljárásokat, amelyekben eredményesen alkalmazható a közvetítés, azoktól amelyekben gyakorlatilag kizárt.

A 2017. december 31. napjáig hatályos szabályozás szerint a közigazgatási per tárgya kizárólag a közigazgatási határozat volt. A Pp. szabályozása szerint közigazgatási határozat a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvényben meghatározott közigazgatási hatóság vagy vezetője által hatósági ügyben hozott határozat, valamint a hatósági szerződésben foglalt kötelezettség megszegése miatt végrehajtást elrendelő végzés, a helyi önkormányzat törvényben meghatározott határozata, valamint más szervnek, szervezetnek vagy személynek az a határozata, amelyek felülvizsgálatára vonatkozóan külön törvény a Pp. XX. fejezetének alkalmazását rendeli.

A Kp. viszont a hézagmentesség, a jogvédelmi háló teljessé tétele érdekében a közigazgatási bírói útra tartozó ügyek körét jóval szélesebben határozza meg. A Kp. hatálya nemcsak a közigazgatási jogviták elbírálása iránti közigazgatási perre, hanem az egyéb közigazgatási bírósági eljárásra is kiterjed. A közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálata. A közigazgatási tevékenység fogalmi eleme pedig, hogy a tevékenységet közigazgatási szerv (közigazgatási hatóság) végzi, hogy a tevékenység közigazgatási jog által szabályozott, és fontos, hogy a közigazgatási tevékenység lehet tevőleges (ez a közigazgatási cselekmény), de megvalósulhat mulasztással is, amikor a közigazgatási szerv a jogszabály által előírt cselekmény megvalósításáról nem gondoskodik. Mivel a közigazgatási tevékenység központi eleme a közigazgatási cselekmény, ezért a Kp. taxatív felsorolással határozza meg a közigazgatási cselekmények körét. E körben nevesíti az egyedi döntéseket, a hatósági intézkedéseket, az egyedi ügyben alkalmazandó – a jogalkotásról szóló törvény hatálya alá nem tartozó – általános hatályú rendelkezéseket és a közigazgatási szerződéseket.

A bíróság közigazgatási perben dönt azon közjogi jogvitákban is, amelynek elbírálását törvény a közigazgatási ügyben eljáró bíróság hatáskörébe utalja. A bíróság dönt továbbá az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálatára irányuló, valamint a helyi önkormányzat jogalkotási kötelezettségének elmulasztása miatti eljárásban.

A Kp. megalkotásának egyik vezérfonala a bírói út kiszélesítése volt, így olyan perjogi rendszer került kialakításra, amelyben többféle pertípus intézményesítése történt

meg. <sup>[SEP]</sup>Külön fejezetben szabályozza a törvény a mulasztási pereket, a köztisztviselői pereket, valamint a marasztalási pereket.

Közigazgatási jogvitának minősíti a törvény a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos jogvitát is. Közszolgálati jogviszony alatt a Kp. az állam vagy az állam nevében eljáró szerv és az általa foglalkoztatott személy között munkavégzés, illetve szolgálatteljesítés céljából létesített, a köz szolgálatára irányuló, törvényben meghatározott speciális kötelezettségeket és jogokat tartalmazó jogviszonyt érti, melybe nem tartozik bele a bírák, az igazságügyi alkalmazottak, továbbá az ügyészségi alkalmazottak szolgálati jogviszonya, valamint a munkaviszonyban állók jogviszonya.

A közszolgálati jogviszonyt több törvény szabályozza, így a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.), a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (a továbbiakban: Hjt.), a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.), valamint az állami tisztviselőkről szóló 2016. évi LII. törvény (a továbbiakban: Áttv.). Nem tartozik ugyanakkor a Kp. hatálya alá a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény alapján létesített munkavégzésre irányuló jogviszony.

#### 4. *Közvetítés felé vezető út és a közvetítésre alkalmas ügyek*

Mindenképpen hangsúlyozni szeretném, hogy nagyon hosszú út vezetett el idáig, hogy a közvetítés jogintézménye a közigazgatási perekben is elérhető legyen. Kezdetben az alternatív vitarendezési módok meghonosítása is jelentős innovációnak számított. E területen jelentős szerepet játszott az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága, amikor elfogadta az igazságszolgáltatás igénybevételét megkönnyítő eszközökről szóló R (81) 7. számú Ajánlását az 1981. május 14-én tartott ülésén. Ezen ajánlás 3. elvének 23. pontja kimondja, hogy az igazságszolgáltatás igénybevételét megkönnyítő igen hatásos eszköz a jogviták békés megegyezéssel történő rendezésének és a közvetítésnek a bátorítása. Hangsúlyozza, hogy a bírának az eljárás folyamán végig meg kell tenniük minden alkalmas erőfeszítést a felek békítésére.

A felek közötti békítés eredményessége esetére a hagyományos perrendi szabályok az egyezségkötés lehetőségét biztosítják. A Pp. 1995. augusztus 28. napjáig hatályos 336. §-a azonban a közigazgatási perekben kizárta az egyezségkötés lehetőségét. Figyelmet érdemel, hogy az Alkotmánybíróság 1993-ban - e szakasz alkotmányellenességének vizsgálata során - az indítvány alaptalansága körében még arra mutatott rá, hogy a per tárgyát képező jogviszony jellege, valamint a közigazgatási per célja kizárja a perbeli egyezség lehetőségét. Az Alkotmánybíróság okfejtése értelmében a támadott közigazgatási határozat törvényességének (jogszerűségének) kérdésében ugyanis nincs helye egyezségnek.

A jelenleg hatályos eljárási szabályok már lehetővé teszik az egyezségkötést valamennyi közigazgatási perben, vélhetően abból a megfontolásból, hogy a perben már nem hatósági (alá-főlérendeltségi), hanem perjogi (mellérendeltségi) viszonyban állnak a felek, illetőleg hogy a bírósági felülvizsgálat tárgyát nem kizárólag a kógens jogszabályok alapján hozott határozatok jogszerűségének megítélése képezi. Pontos statisztikai adat nem áll rendelkezésemre, azonban úgy tudom, hogy egyezségkötésre gyakorlatilag nem

kerül sor a közigazgatási perekben, ami arra utal, hogy az érintettek – az időközben biztosítottá vált lehetőség ellenére – az egyezséget nem találták alkalmasnak, vagy alkalmazandónak a jogvitájuk rendezésére.

Mindezeket azért tartottam fontosnak kiemelni, mert véleményem szerint ez arra utal, hogy nem a hagyományos, tisztán közigazgatási cselekmények között kell keresnünk a közvetítésre alkalmas ügyeket, hanem azok között, amelyekben a felek megfelelő mozgástérrel rendelkeznek. Amennyiben a közigazgatási jogviszony ideje alatt sem tárgyalásos, megegyezés alapú eljárás zajlott, vagy ahol az ágazati jogszabály eleve kizárja az egyezséget, ott nyilvánvaló, hogy a perben is összeegyeztethetetlen a megállapodás útján történő vitarendezés. A két jogterület határán elhelyezkedő, polgári jogi jelleget (is) mutató ügyek tartozhatnak egyrészt abba a körbe, ahol mozgástérrel rendelkeznek a felek, ugyanis a polgári jogi jogviszonyokra általában a felek mellérendeltsége és egyenjogúsága jellemző, melyből is következően szabad akaratukból lépnek kapcsolatba, és széles választási lehetőséggel rendelkeznek a jogviszonyban. Másrészt e körbe sorolhatók véleményem szerint a mérlegelési és méltányossági szempontok alapján létrejött közigazgatási tevékenységek.

#### 4.1 Közigazgatási szerződés, mint kétarcú jogintézmény

A Kp. a közigazgatási szerződések tekintetében nyitott fogalom-meghatározást ad, azokat a szerződéseket rendeli e körbe tartozóknak, melyeket törvény vagy kormányrendelet annak minősít.

A szakirodalom a közigazgatási szerződéseket a közjogi szerződések közé sorolja, melyek sajátosságaként azt emeli ki, hogy ezek a kontraktusok a közigazgatás működéséhez kapcsolódnak és a jogviszony tartalmát közigazgatási jogok és kötelezettségek alkotják, céljuk mindig valamely közfeladat ellátása, alanyai közül pedig legalább az egyik oldalon közhatalmi szerv áll.

A 2018. január 1-jén hatályba lépő új közigazgatási eljárási törvény a hatósági szerződést közigazgatási szerződésként nevesíti. Ha tipikus kétarcú jogintézményt keresünk, akkor a közigazgatási szerződésekre – ezen belül is a hatósági szerződésre – érdemes a figyelmet fordítani. E szerződéstípus egyaránt rendelkezik polgári jogi és közigazgatás jogi sajátosságokkal. Hatósági szerződés jelenleg a Ket. hatálya alá tartozó hatósági ügyben köthető az ügyfél és a hatóság között, abban az esetben, amikor a hatóság a határozathozatal helyett célravezetőbbnek tartja a szerződéskötést, tehát lényegében a határozathozatal alternatívájaként jelenik meg. A hatósági szerződés megkötéséhez ezen túlmenően azonban arra is szükség van, hogy valamely ágazati jogszabály erre felhatalmazást adjon.

A hatósági szerződés létrejöttéhez a felek egybehangzó nyilatkozata szükséges, így alapvetően szerződéses viszonyt hoz létre a hatóság és az ügyfél között, mégsem sorolható a polgári jogi szerződések közé. Közérdekű közfeladat érvényre juttatása a célja, ezért közjogi jogviszonyt hoz létre. A magánjogban a diszpozitív szabályozás és a felek autonómiája a jellemző, a közigazgatási szerződésekre azonban különböző mértékű kognecia jellemző, az ágazati jogszabályok sok esetben meghatározzák a szerződés kötelező tartalmi elemeit. A felek autonómiája mellett a felek egyenrangúsága sem

evidens, hiszen a közigazgatási szervet általában különféle többletjogosítványok illetik meg a szerződéses viszonyban.

Az Ákr. lényegében a Ket. szabályozását veszi át, azzal a lényeges újítással, hogy jogszabály nemcsak lehetővé, hanem kötelezővé is teheti a hatósági szerződés megkötését, mely utóbbi rendelkezés lényegében kiiktatja a hatóság választási lehetőségét a szerződéskötés és a határozathozatal között. Ugyanakkor az a polgári jogi alapelv is háttérbe kerül, mely a szerződés létrejöttéhez a felek egybehangzó szabad akaratát feltételezi. Ez az újabb jogfejlődés értelmezhető akként, hogy most már a hatósági szerződés egy kötelező döntési forma egyes ügycsoportokban, de kifejezheti azt a jogalkotói törekvést is, hogy a feleket az egyezkedésre, a megegyezésre próbálja ösztönözni, mely végső soron összefüggésbe hozható a közvetítés alapvető céljával is, nevezetesen hogy az érintettek közösen találják meg ügyükben a lehető legjobb megoldást.

A hatósági szerződéskötési kötelezettségre találhatunk példát a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvényben, mely előírja, hogy a foglalkoztatást elősegítő támogatások nyújtása esetén a támogatásban részesülővel hatósági szerződést kell kötni.

Az ágazati szabályok alapján lényegében három fő funkciójú hatósági szerződést különböztethetünk meg. Az első csoportba a szankciót kiváltó hatósági szerződéseket sorolhatjuk, melyek jogvédelmi funkciót töltenek be, céljuk nemcsak a speciális prevenció, azaz a jogsérelem orvoslása, hanem a megelőzés, azaz a generális prevenció is. A szerződéskötés előnye, hogy a hatóság a szankció kiszabását eltolja, függővé teszi, és szerződésszerű teljesítés esetén nem alkalmazza a jogsértés szankcióját. A szerződés megszegése esetén azonban lehetővé válik a szankció alkalmazása. Példát találhatunk erre a fogyasztóvédelem területén, valamint a szociális és gyermekvédelmi igazgatásban.

Fontos kiemelni azonban, hogy a Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, miszerint a felhatalmazó rendelkezés ellenére is csak akkor lehet helye hatósági szerződés alkalmazásának, ha az elkövetett jogsértés összetett, illetve olyan jellegű, amely jogi mérlegelést is igényel, és e mérlegelés keretében kerül meghatározásra a jövőbeni jogkövető magatartás konkrét módja, mikéntje, illetve annak kritériumai (LB-H-KJ-2010-642. bírósági határozat, Legf. Bír. Kfv.III.37.956/2009/5.).

A hatósági szerződések másik csoportjába a támogatási szerződések tartoznak, amelyek számos területen megjelentek, tipikusnak mondható az agrártámogatások rendszerében.

A konzuli védelemről szóló törvény is lehetővé teszi hatósági szerződés kötését a bajba jutott magyar állampolgárok védelme érdekében, melynek keretében hazatérési kölcsön nyújtására kerül sor, ha a hazatérés elősegítésének más módjára nincs lehetőség, és a késedelem súlyos érdeksérelmet okoz.

A hatósági szerződések harmadik csoportjába a tevékenység folytatását engedélyező szerződések tartoznak, ebben az esetkörben a hatósági szerződés engedélyezési funkciót kap, a szerződéskötés a jogosultság gyakorlásának előfeltétele. Példát találhatunk a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvényben, ugyanis a Médiatanács hivatalból hatósági eljárást indít a pályázat nyertesével történő médiaszolgáltatási hatósági szerződés megkötése érdekében.

Végső soron jogalkotói döntés, hogy a kétarcú - tehát két- vagy több jogág

jellegzetességeit is magán hordó – jogintézménnyel kapcsolatban milyen jogorvoslati utat biztosít a jogszabály. <sup>[1]</sup>A jelenlegi – 2017. december 31. napjáig hatályos – szabályozás arra figyelemmel, hogy jogviszonyban alapvetően a polgári jogi elem dominál, és nincs közigazgatási határozat, amely bírósági felülvizsgálat tárgyává tehető, a hatósági szerződés módosításával kapcsolatos, valamint a hatóság szerződésszegéséből eredő jogviták elbírálására a Pp. általános szabályait rendeli alkalmazni. Ebben a körben csak azokat a speciális rendelkezéseket kellett alkalmazni a Pp. XX. fejezetéből, melyek a fél kiléte (az alperes vagy a felperes közigazgatási hatóság) miatt feltétlenül alkalmazandók, illetve a bírósági munkaszervezés miatt indokoltak. Ezek a bíróság kizárására, a fellebbviteli fórum illetékességére, a felek perbeli jogképességére és a közigazgatási hatóság alkalmazottjának képviselői jogosultságára vonatkoznak.

Ugyanakkor az ügyfelek szerződésszegése esetére abból indult ki a jogalkotó, hogy a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság hivatalból intézkedhet a végrehajtás elrendeléséről. A végrehajtást elrendelő végzéssel szemben pedig az ügyfél keresettel fordulhat a bírósághoz és a felülvizsgálat a közigazgatási határozatokra vonatkozó szabályok szerint történik.

Mivel a közigazgatási szerződések módosításával kapcsolatos, valamint a hatóság szerződésszegéséből eredő jogviták elbírálása 2017 decemberéig nem a Pp. XX. fejezete alá tartoznak, így eddig is lehetőség volt a közvetítés igénybevételére ezen perekben. Megállapítható tehát, hogy e területen annyi változás történt mindössze, hogy valamennyi jogvita átkerült a Kp. hatálya alá, a közvetítés lehetősége pedig változatlanul fennáll azáltal, hogy ezt a Kp. lehetővé teszi.

#### 4.2 Kártalanítást megállapító döntések, kártalanítási, kártérítési ügyek

A kártalanítás kifejezetten polgári jogi kategória. A Polgári Törvénykönyv. kimondja a károkozások jogszabály által meghatározott esetköreiben a kártalanítási kötelezettséget. Jogszerű károkozás esetén tehát kártalanítás jár, amennyiben jogszabály erre kifejezett rendelkezést tartalmaz. Abban az esetben, ha jogszabály a jogszerűen okozott kárért kártalanítási kötelezettséget ír elő, a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. E rendelkezés fontos következménye, hogy – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – a jogszerű károkozó is teljes kártalanítási kötelezettséggel tartozik.

A közigazgatási szerveknek több esetben kell kártalanítást megállapítaniuk a jogszerű károkozásra és jogszabály kifejezett rendelkezésére tekintettel. Egyes közigazgatási perekben tehát a hatóság által – legtöbbször kötelező szakértői bizonyításra alapozottan – megállapított kártalanítás összecszerúségének felülvizsgálata történik. Ebbe a körbe tartozik többek között az útlejegyzés, az ingatlan rendeltetését, használati módját eltérően megállapító, vagy korlátozó helyi építési szabályzatra tekintettel bekövetkező kár megtérítése, a bányaszolgalmi jog alapítása, valamint a közérdekű célra történő kisajátítás.

Ezen ügyek alkalmasak lehetnének közvetítői eljárásban történő befejezésre, mivel egy ingatlan értékcsökkenésének, valamint forgalmi értékének meghatározása során sokféle szempont mérlegelése szükséges. A költségvetési szervként működő,

közpénzekkel gazdálkodó szervek, mint hatóságok azonban sokszor már a közigazgatási eljárásban elzárkóznak az ügyfelekkel történő „alkudozástól”, mert azt a felelős gazdálkodással, illetve a közhatalom gyakorlásával általában összeegyeztethetetlennek tartják. Számukra a közigazgatási eljárásbeli döntéshozatal szempontjából kizárólag az ott beszerzett szakvélemény az egyedül irányadó, annál is inkább, mivel sok esetben törvényi kötelezettségük a tényállás szakértői bizonyítás útján történő tisztázása, a szakvélemény bármilyen felülvéleményezése pedig problematikus.

Megfigyelhető ugyanakkor, hogy a közigazgatási szervek, mint polgári jogi jogalanyok polgári jogi jogvitájuk kapcsán is előszeretettel vállalják azok peres eljárás keretében történő rendezését (például ellentmondással élve a fizetési meghagyásos eljárásban), részben abból a megfontolásból, hogy ily módon később jogszerűen nem kérdőjelezhető meg a szerv teljesítési kényszere, mivel az bírói ítélet rendelkezésén alapul. A közigazgatási szervek tehát sok esetben lényegében kényszerpályán mozognak és nem rendelkeznek megfelelő mozgástérrel.

#### 4.3 Közszolgálati jogviszonnal kapcsolatos jogvita

A közszolgálat tulajdonképpen egy gyűjtő kategória, azokat a foglalkoztatási jogviszonyokat foglalja magába, amelyek alkalmazásával az állam és a helyi önkormányzatok a jogszabály által hatáskörükbe tartozó kötelezettségeiket teljesítik.

A közszolgálat lényegi eleme, hogy a jogviszony létrejötte nem egymás mellé rendelt felek kötöttségektől mentes egyeztetésének és megállapodásának tárgya és eredménye, hanem az állam egyoldalú aktusa, melynek során – jogszabály által részletesen kidolgozott feltételrendszer szerint – kinevezi a jövőbeni közszolgálati tisztviselőt, megbízva bizonyos feladatkör, munkakör vagy tisztség ellátásával. E kötöttségek mellett fontos azonban, hogy a jogviszony létrejöttéhez a kinevezés elfogadása szükséges, tehát végső soron a felek konszenzusa útján jön létre a jogviszony. Jellemzően e foglalkoztatási viszony is a felek együttműködésére, hosszú távú kapcsolatára épül, melyben fontos a szereplők közötti kapcsolattartás és kommunikáció.

A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjaira a Hszt. még további szigorú szabályokat határoz meg. A hivatásos állomány tagjai jogorvoslattal élhetnek a törvényben meghatározott munkáltatói intézkedésekkel szemben és kérhetik a Becsületbíróság összehívását, majd a Becsületbíróság döntésének kézhezvételétől számított harminc napon belül keresettel élhetnek a munkáltatói intézkedéssel szemben.

A Kttv. 2012. július 1-től rendelkezik a Kormánytisztviselői Döntőbizottság (a továbbiakban: Döntőbizottság) létrehozásáról és a Kttv. 190. § (2) bekezdése taxatív meg határozza azon ügycsoportokat, amelyekben a kormánytisztviselő köteles a Döntőbizottsághoz fordulni a közszolgálati panaszával, és csak ezt követően érvényesítheti igényét bíróság előtt.

Fontos, hogy a Kormánytisztviselői Döntőbizottságról szóló 168/2012. (VII. 20.) Korm. rendelet is lehetőséget biztosít arra, hogy a felek között az eljárás során egyezség jöjjön létre és azt a Döntőbizottság jóváhagyja. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja a Kormánytisztviselői Döntőbizottság határozatai bírósági felülvizsgálatáról készült összefoglaló véleményében megállapítja, hogy a vizsgált ügyek közül viszonylag sok fejeződött be a felek egyezségével és valamennyi ilyen ügyben a Döntőbizottság részben



vagy egészben a panasznak helyt adó határozatot hozott. A Pp. jelenleg hatályos rendelkezése a munkaügyi perek szabályait rendeli alkalmazni ezen ügyekre és kifejezett rendelkezést tartalmaz arra, hogy a peres felek a jogvitájukat egyezséggel rendezhetik a per során. Amennyiben az egyezés tartalma a jogszabályoknak megfelelő, azt a bíróság végzéssel jóváhagyja, egyben rendelkezik a Döntőbizottság határozatának hatályon kívül helyezéséről is.

Mindez megerősíti azt, hogy a közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos jogvitákban, akárcsak a hagyományos munkajogi jogvitákban fontos szerepe lehet a felek közötti kommunikációnak és a vita megállapodással történő rendezésének, hogy fennmaradjon a felek közötti bizalmi viszony, melynek mind a jogviszony fennállása mind a megszűnése után fontos szerepe van.

#### 4.4 Mérlegelési és méltányossági jogkör

A közigazgatási jogban, mellyel tulajdonképpen szinte valamennyi ember kapcsolatba kerül élete során, hangsúlyosan jelen van a mérlegelés, a diszkréció lehetősége, amely a jogalkalmazás során általában nem választható, hanem az ezen feltételek melletti döntéshozatal kényszerét jelenti. A szakirodalom a mérlegelési jog három esetkörét emeli ki a közigazgatási jog területén. Egyrészt előfordulhat, hogy a jogalkalmazónak választania kell a jogszabály által kínált, előre meghatározott alternatívák közül (mely esetben minden lehetséges megoldás tulajdonképpen jogszerű). Másrészt gyakori az a helyzet, amikor számszerűsített formájú normák és intervallumok kerülnek meghatározásra, amely kereteken belül van lehetősége a jogalkalmazónak a döntésre (például bírságkiszabás esetén). És végül a mérlegelési lehetőséget (kényszert) a határozatlan jogfogalmak is előidézhetik (például közérdek, gazdasági érdek, stb.).

Méltányossági jogkörben hozott döntésről pedig akkor beszélünk, amikor a közigazgatási szerv az ügyfél javára eltekint egyes jogszabályban előírt feltételek érvényesítésétől. A méltányosság jogrendszerbeli funkciója elvitathatatlanul a jog szigorán való enyhítés a jogalany egyedi helyzetére figyelemmel. Az elvontan megfogalmazott jogszabály egyedi esetre való alkalmazása a körülmények mérlegelésén túl a méltányosság gyakorlását is megkövetelheti, amikor a jog strict jellege ellentétbe kerül az igazságosság eszményével. Előfordulhat, hogy a jogszabálynak megfelelő egyedi aktus ellentétes lenne a jogi norma valóságos rendeltetésével és társadalmi céljával. A méltányosság gyakorlásának lehetőségét az adott jogszabálynak egy felhatalmazó rendelkezéssel kell lehetővé tennie a jogalkalmazó számára. Méltányossági jogkörben meghozandó döntésre példát találhatunk a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvényben, mely egyrészt a méltányosságból igénybe vehető egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozóan tartalmaz rendelkezést, másrészt a jogalap nélkül felvett, illetőleg igénybe vett ellátás visszatérítése, megtérítése címén fennálló követelés méltányosságból történő mérséklését, elengedését is lehetővé teszi.

A bemutatott esetkörök és jellemzők alapján – véleményem szerint – a mérlegelési és méltányossági jogkörben hozott döntések esetén a közvetítés mindenképpen alkalmas útja lehet a jogvita rendezésének, tekintettel arra, hogy itt a döntési alternatívák miatt mozgástérrel rendelkeznek a felek, nincs kógens, egyetlen jogszerű megoldása az ügynek.

## 5. SWOT-elemzés

A SWOT-elemzés készítésével az volt a célom, hogy feltárjam a közigazgatási perrendtartás hatálya alatti közvetítés erősségeit (Strengths: S), azaz azokat az összetevőket, amelyek egyrészt az igazságszolgáltatás magas(abb) színvonalú működését, másrészt a felek elégedettségét szolgálhatják, illetve gyengeségeit (Weaknesses: W), vagyis azokat jellegzetességeket, melyek különösen a bírósággal kapcsolatba kerülő ügyfelek számára nem kielégítőek. Ezen információk alapján a lehetőségek (Opportunities: O) és fenyegetettségek (Threats: T) meghatározása fontos feladat, így szemléletesen, összefoglalva és rendszerezve állnak rendelkezésre a jogintézményről az információk, a továbbfejlesztéshez szükséges teendőkkel.

A jogintézmény erősségei között mindenek előtt azt emelném ki, hogy az időszerű ítélkezést, ezáltal a perhatékonyságot mozdíthatja elő, ha a felek megállapodást kötnek, és így elkerülhetővé válik egy hosszadalmasabb bizonyítási eljárás lefolytatása. Erősség továbbá, hogy a közvetítés során zajló párbeszéd képes helyreállítani a kommunikációt a felek között nemcsak az esetleges per időtartamára, de a felek jövőbeni kapcsolata idejére is. A felek közötti megértést is elősegíti a közvetítői eljárás során zajló kommunikáció, a közigazgatási intézkedések nyelvezete ugyanis sok esetben nehézkes, a jogi szöveg megértése problémát jelenthet. A megértés pedig akár a pertől való elállást is eredményezheti. Mindig „gesztus-értékű”, amikor a hatalmi pozícióban lévő közhatalmi szerv vállalja az ügyféllel történő egyeztetést, mely javítja a felek közötti kapcsolatot és az államhatalomhoz való viszonyulást is.

A gyengeségek között elsődlegesen azt emelném ki, hogy az eljárás önkéntes jellegére tekintettel előfordulhat, hogy a hatalmi pozícióban lévő közigazgatási szerv nem érzi kényszerét, hogy egyeztessen a másik féllel. Ennek indoka részben abban keresendő, hogy a közpénzekkel felelősen gazdálkodó szerveknél az az általánosan elfogadott szemlélet, hogy jogerős bírói döntés alapján történő teljesítésre szükséges törekedni, mert egy esetleges későbbi számonkérés, vagy ellenőrzés alkalmával annak indokoltsága nem kérdőjelezhető meg, sem a vitatott követelés jogalapja, sem összecszerúsége tekintetében. A jogintézmény gyengesége között említhető az is, hogy önkéntes megállapodás hiányában kénytelenek a felek visszatérni a peres úthoz, mert a közvetítő nem hozhat döntést az ügyükben, így tehát a közvetítés eredménytelensége esetén összességében meghosszabbodik a per, mely az időszerű ítélkezés ellen hat.

A közigazgatási perbeli egyezségkötési tilalomról rendelkező korábbi eljárásjogi előírások tartósan irányadó voltából is eredhet, hogy erős a mediáció ellenében ható jogász-szakmai beidegződés. Azt látom, hogy a társadalom oldaláról jelenleg alacsony az igény a jogviták mediáció útján való rendezése iránt, ez azonban sok esetben az információ hiányából ered. A jogkereső ügyfelek ugyanis a bíróságok tradicionális ítélkező tevékenysége tudatában szocializálódtak, így bizonytalanok, egyben bizalmatlanok is az újszerűnek minősülő vitarendezési mód nyújtotta megoldások iránt.

Azt is ki kell emelni, hogy nem alkalmazható mérlegelés nélkül minden ügyben a közvetítés, a megfelelő ügyek kiválasztásához bírói szemléletváltás és felkészültség szükséges, kevés azonban a mediációval kapcsolatos jogalkalmazói tapasztalat.

A jogintézmény fejlesztéséhez szükséges lehetőségek közül, mindenek előtt a

bírák szerepére hívom fel a figyelmet, ugyanis a bírói tekintély képes formálni a felek és képviselőik hozzáállását a mediációhoz. A hiteles bírói tájékoztatás megadásához azonban tudatosítani kell, mely ügyek alkalmasak közvetítésre. Ennek egyik eszköze lehet a bírák érzékenyítése és a tapasztalatok megosztása. A jogszabályok módosítása is segítség lehet, amennyiben az ágazati jogszabályokban rögzítésre kerülne, hogy mely esetben kizárt a közvetítés.

A jogszabályok felülvizsgálata szükséges azon szempontból, hogy mely esetekben lenne célszerű a közvetítésre kötelezés szabályozása (pl. közszolgálati jogvita, közigazgatási szerződésekkel kapcsolatos perek). Felülvizsgálati szempont lehet továbbá, hogy bővíthető-e a hatósági szerződés kötésére felhatalmazást adó jogszabályok köre és vizsgálendő az is, hogy mely esetben lehetne kötelező döntési formaként előírni a hatósági szerződést.

Tudatosítani kell, hogy a bírósági közvetítői eljárásban létrejött egyezség bíróság általi jóváhagyása megfelelő garanciát jelent.

A veszélyek közül a legnagyobb fenyegetettséget az jelenti, hogy a közvetítés működésképtelen, holt jogintézménnyé válhat a közigazgatási perekben, ha nem irányítják rá az érintettek figyelmét, és ha elmaradnak a szükséges jogszabály-módosítási intézkedések. A helyes arányok és megfelelő intézkedések megtalálása pedig azért fontos, mert a jogintézmény ügyfelekre erőltetése esetén elveszhet ezen alternatív vitarendezés lényegi sajátossága, az önkéntesség.

Megállapításaimat az alábbi összefoglaló táblázat szemlélteti:

<b>S: Strengths - Erősségek</b>	<b>W: Weaknesses - Gyengeségek</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• időszerű ítélkezés elősegítése</li> <li>• megértés előmozdítása</li> <li>• felek közti kapcsolat javulása</li> <li>• felek közti kommunikáció helyreállítása</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• hatalmi pozícióban lévő fél elzárkózhat az önkéntes eljárástól</li> <li>• közpénzekkel való felelős gazdálkodástól idegen</li> <li>• nincs hagyománya a mediációnak</li> <li>• bírói szemléletváltás kellene</li> </ul>
<b>O: Opportunities - Lehetőségek</b>	<b>T: Threats - Veszélyek/fenyegetések</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• tudatosítás, érzékenyítés</li> <li>• jogszabály-módosítás (kizárt ügyek nevesítése, kötelezés szabályozása)</li> <li>• nyomatékositani a köztudatban, hogy kellő garancia a bíró által jóváhagyott megállapodás</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• holt jogintézménnyé válhat,</li> <li>• indokolatlan erőltetéssel a lényegi sajátosság, az önkéntesség sérülhet.</li> </ul>

## 6. Zárógondolatok

A MIR a jogviták alternatív rendezéséhez való hozzáférés elősegítését akként tűzte céljául, hogy a közvetítés és a bírósági eljárás közötti kiegyensúlyozott kapcsolatot biztosítsa. Ezt a kiegyensúlyozott kapcsolatot különösen szem előtt kell tartani a közigazgatási perekben történő közvetítés során. Nem vitás, hogy a fékek és ellensúlyok rendszerében szükség van arra a lehetőségre, hogy a független bírói hatalom ítélje meg a végrehajtó hatalmat. Nyilvánvaló, hogy a korábbi szabályozás, valamint a MIR nem ok nélkül zárta ki a közigazgatási pereket a közvetítésre alkalmas ügyek köréből, ugyanakkor az sem vitatható, hogy a közigazgatási jog olyan színes és széles területet ölel fel, hogy találhatók benne közvetítésre alkalmas ügyek.

Tény, hogy egyes esetekben kizárt a közvetítés, ugyanakkor el kell fogadni, hogy a polgári jogi jelleget is magán hordozó jogviszonyok esetében a felek igényeihez jobban igazodó, hatékonyabb megoldást jelenthet a közvetítés során létrejött megállapodás, mint a perben hozott ítélet.

Fontosnak tartom kiemelni azt az analógiát, hogy a hatósági szerződés létrehozásának és a közvetítésnek ugyanúgy a mindenki számára előnyös megoldás közös megteremtése a lényege, és ezzel egyaránt erősödik a közigazgatás és a bíróság szolgáltató és ügyfélorientált jellege is.

A szemléletváltozás már elkezdődött az alternatív vitarendezési módok kialakulásával és terjedésével, másrészt a közigazgatás egyes területein egyre kézzelfoghatóbban megnyilvánuló szolgáltató jelleg erősödésével, melynek eredményeként a jogalkotó mind a hatóságokat, mind az ügyfeleket ösztönözni próbálja az egyoldalú döntéshozatal helyett a konszenzusra törekvő megoldás alkalmazására.

Ezt a szemléletváltozást lehetne tovább vinni a közigazgatási peres és nemperes eljárások ügymenetébe is a jogvita rendezési módjának választása során. A közvetítés bevezetésével választási lehetőséget kaptak az ügyben érintettek, hogy az adott jogvita szempontjából ideálisabb vitamegoldási eljárást választhassák. A megalapozott választáshoz azonban szükség van arra, hogy pontos információval rendelkezzenek a felek a közvetítési eljárás lényegi ismérveiről, ismerjék a közvetítésben rejlő előnyrendszert. Ebben kapnak fontos szerepet a bírák. A közigazgatási pereket tárgyaló bíráknak mindig a konkrét ügy anyagi jogi és eljárásjogi szabályainak ismeretében, valamint a perben érintett felek meghallgatása alapján kell eldönteniük, hogy a jogvita alkalmas-e bírósági közvetítés útján történő befejezésre, illetve hogy a közvetítési eljárásban létrejött egyezség a bíróság által jóváhagyható-e. Ez újabb kompetenciákat követel meg a bíraktól. De a közigazgatási ügyekben eljáró bírósági közvetítők számára is más kompetenciák szükségesek, mint a hagyományosnak számító családjogi közvetítés során. E tudás különböző képzésekkel és folyamatos tapasztalatcsere útján fejleszthető.

Mindig fontos hangsúlyozni, hogy a bírósági közvetítés és a peres eljárás ugyan egymás alternatívái, de sosem egymással rivalizáló döntéshozatali eljárások, sokkal inkább egymás kiegészítői, hogy a jogvita abban az eljárási rendben kerüljön lezárásra, mely a felek számára a legkívánatosabb, illetve az ügyfél számára a megnyugtatóbb. Ezt tekinthetjük az igazságszolgáltatás modern felfogásának is. A holnap jogalkalmazóinak

tehát az a felelőssége, hogy azokban az esetekben, ahol a közvetítés tűnik a legoptimálisabb megoldási módnak, ezt felismerve tereljék a feleket ebbe az irányba, hogy a releváns információk ismeretében élni tudjanak a számukra legmegfelelőbb vitarendezési mód kiválasztásával. Egyes esetekben a felek közös tárgyaló asztalhoz ülése (ültetése) üzenet értékű. Különösen munkajogi (értem ez alatt a közszolgálati jogvitát is) ügyekben, amikor talán még fontosabb, hogy a konfliktus humánus keretek között rendeződjön.

Kiemelten fontos véleményem szerint, hogy a felek értsék egymást. Előfordul, hogy a közigazgatás döntése olyan nyelvezettel került megfogalmazásra, melyet az ügyfél nem teljesen értett meg, de az is problémát jelenthet, hogy az ügyfél nem tudja világosan megfogalmazni keresetlevelét, álláspontját. A közvetítői eljárás ezen hiányosságok kiküszöbölését segítheti elő, és ha a felek megértették egymást, köztük nemcsak egyezség jöhet létre, hanem a megértésre válasz lehet a hatóság részéről a „tevékeny megbánás”, mely a saját hatáskörű korrekcióban juthat kifejezésre, valamint az ügyfél részéről a keresettől való elállás. Mindez a bíróságok tehermentesítését és a jogviták békés megoldását segítik elő.

A SWOT-elemzésben már röviden rámutattam az általam kívánatosnak tartott jogszabály-módosítási feladatokra. Ehelyütt még azt emelném ki, hogy a kötelezés lehetővé tételével kifejezhetné a jogalkotó, hogy ezen jogviták „rendes” vitarendezési módjának és nem „alternatívának” tekinti a közvetítést, így az ott létrejövő megállapodás is teljes értékűnek tekintendő, nem a jogszabályt elkerülő alternatívának, tehát az ezen alapuló fizetési kötelezettség minden tekintetben megfelel a közpénzekkel történő felelős gazdálkodás elvének.

Egy megkezdett út legelején járunk. Ugyanakkor mégsem teljesen új és ismeretlen ez az út, figyelemmel arra, hogy az ügyek egy részében a korábbi szabályozás is lehetővé tette a közvetítést, és a változást az jelenti, hogy ezen ügyek most a Kp. hatálya alá tartoznak.

Ahhoz, hogy a közvetítés élő jogintézménnyé váljon a közigazgatási perrendtartás hatálya alatt, az érintettek együtt-gondolkodására van szükség. Az együtt-gondolkodáshoz hatékony információgyűjtési eszköz lehet SWOT-elemzés készítése a közigazgatási pereket tárgyaló bírakkal és ügyfelekkel, hogy minél több oldalról és nézőpontból álljanak rendelkezésre tapasztalatok és észrevételek. Az így összeálló sokszínű és szerteágazó információtömeg alapján határozhatók meg a következő stratégiai lépések. Dolgozatomat gondolatébresztőnek szántam a jövőbeli stratégiai lépések kialakításához. Próbáltam felhívni a figyelmet arra, hogy a jogintézmény beindításához még milyen sok a tennivaló, és hogy a megerősödéshöz időre és szemléletváltásra van szükség. A „Nyitott bíróság” program megfelelő színtere lehet annak, hogy a fiatalabb generációk figyelmét ráirányítsuk az alternatív vitarendezési módokra és azok előnyeire, mert ezzel a magyarországi vitarendezési kultúra színvonala is tovább emelhető.

#### *Felhasznált irodalom:*

Bencsik András: A közigazgatási szerződésekről, különös tekintettel a hatósági szerződésekre JURA 2009/2.

Horváth István: A közszolgálat munkajoga. In: Gyulavári Tamás (szerk.): Munkajog

Budapest, ELTE Eötvös 2013.

Rúzs Molnár Krisztina: Mediáció a munkajogban Szeged, 2007.

*Internetes hivatkozások:*

Dr. Decastello Alice: A közvetítói eljárás az egészségügyben / doktori értekezés/  
<http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/decastello-alice/decastello-alice-vedes-ertekezes.pdf>

Erdős Éva-Kecskeméti Ágnes: A mérlegelési jog sajátosságai a jogalkalmazói gyakorlat tükrében [http://www.matarka.hu/koz/ISSN\\_0866-6032/tomus\\_32\\_2014/ISSN\\_0866-6032\\_tomus\\_32\\_2014\\_147-162.pdf](http://www.matarka.hu/koz/ISSN_0866-6032/tomus_32_2014/ISSN_0866-6032_tomus_32_2014_147-162.pdf)

dr. Pecze Balázs: A közigazgatási perrendtartás hatásköri és illetékességi szabályai  
[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/pecze\\_balazs\\_kozig\\_perrendtartas\\_szabaly\[jogi\\_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/pecze_balazs_kozig_perrendtartas_szabaly[jogi_forum].pdf)

[http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/kdb\\_hatarozatai\\_birosagi\\_felulvizsgalata\\_osszefoglalo\\_velemenypdf](http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/kdb_hatarozatai_birosagi_felulvizsgalata_osszefoglalo_velemenypdf)

<http://kuria-birosag.hu/hu/etmb/r-81-7-az-igazsagszolgalatas-igenybevetelemegkonnyito-eszkozokrol>

Szekeres Diána: A bírósági mediáció kapujában

[http://real.mtak.hu/32574/1/birosagi\\_mediacio\\_kapujaban\\_full\\_SZD\\_alktud2\\_konfkot.pdf](http://real.mtak.hu/32574/1/birosagi_mediacio_kapujaban_full_SZD_alktud2_konfkot.pdf)

*Jogszabályok:*

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény

A közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet

A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény

A közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCIX. törvény

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény

A kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény

A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL.

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény

A konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI. törvény

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény

A Kormánytisztviselői Döntőbizottságról szóló 168/2012. (VII. 20.) Korm. rendelet

A polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelve

*Egyéb felhasznált forrás:*

178/B/1993. AB határozat

Legf. Bír. Kfv.III.37.956/2009/5. ítélete

Kp. indokolás  
Kttv. indokolás